

# Jazykove prejavy

Jazykové prejavy môžu mať rôzny štýl.

Štýl individuálne (osobné):

- Veľké rozdiely medzi prejavmi jednotlivcov, najnápadnejšie sú rozdiely v individuálnom štýle rôznych autorov umeleckej literatúry

Štýly a slohotvorní činitelia všeobecnej platnosti:

Na sloh prejavu majú veľký vplyv činitelia všeobecnej platnosti. Sú to podmienky a okolnosti, ktorými je hovorca alebo pisateľ viazaný. Takých činiteľov všeobecnej povahy je veľa. Záleží na tom:

- Či ide o prejav verejný alebo neverejný
- Či ide o prejav hovorený alebo písomný
- Aký má prejav účel
- Či sa v prejave odráža citové zaujatie pisateľa alebo či sa v ňom prejavuje len stránka rozumová
- Či ide o prejav nepripravený
- Či ide o monológ alebo dialóg

Vyjadrovania vlastnej spisovnej a hovorovej:

Záleží na tom, či prejav prebieha v súkromnom alebo verejnom prostredí a komu je určený

Pre verejný styk sa vypracovala osobitná podoba národného jazyka = spisovná čeština

V bežnom spoločenskom styku sa užíva čeština hovorovej. Hovorové vyjadrovanie sa vyznačuje:

- a) neužíva sa slov knižných
- b) užíva sa hovorových slov
- c) voľnosťou v stavbe viet a menej presnými formuláciami.

Štýl prejavov hovorených a písomných:

Zvukové prostriedky reči nemajú v prostriedkoch písomných prejavov úplnú podobu - melódiu zodpovedajú len čiastočne interpunkčné znamienka, dôraz býva len niekedy označovaný podčiarknutím alebo odlišným typom písma.

V písme nič priamo nezodpovedá tempe reči, zafarbenie hlasu, mimike tváre a gestám.

Pôsobivosť hovorenej reči sa ďalej zvyšuje tým, že hovorca je v bezprostrednom styku s poslucháčmi, môže sa prispôbiť ich reakciu. Hovorené vyjadrenie býva úzko späté so situáciou. Písomné pripomienky musí byť úplnejší. Hovorený prejav nie je tak prehľadný ako písomný text. V hovorených prejavoch je nutná jednoduchšia stavba viet a súvetí. Písomné prejavy môžu byť hutnejší a koncepcne a skladobnej zložitejšie.

Jazykové štýly podľa funkcie:

a) štýl proste média - bežné rozhovoru, správy, oznámenia, jednoduché popisy a rozprávanie. Tieto prejavy sa vyjadrujú jednoduchú vetnú stavbou i jednoduchú kompozíciou

b) štýl odborný:

- Štýl prakticky odborný - patrí sem aj štýl administratívne - styk úradné a obchodné, obchodná korešpondencia

- Štýl vedecký a náučný - cieľom je podať presné, výstižné a úplné ponaučenie o javu. Najviac záleží na presnosti a jednoznačnosti - používame termíny. Vedecké poznanie je sprístupnené širokej verejnosti v prácach nadstavbových.

- Štýl publicistický - štýl novin, časopisov, štýl prejavov rečníckych. Prejavy sú určené pre širokú verejnosť. Ich funkciou je čitateľa alebo poslucháča informovať, poučiť a tiež presvedčiť a získať ich pre určité ciele.

Autori vzbudzujú záujem čitateľa pútavými nadpisy ...

- Štýl slovesných diel umeleckých - autori používajú spisovný jazyk, nárečie, obrazné vyjadrovanie - metafora ...

Slohové postupy:

1. informačný postup - najjednoduchší postup - prosté podanie informácie.
2. príbehov postup - ide o vystihnutie nejakej udalosti v určitom slede dejových zložiek
3. opisný postup - uvádzame časti nejakého celku, ich vlastnosti, zisťujeme, ako časti spolu súvisia, predovšetkým miestne a časovo
4. výkladový a úvahový postup - porovnávame rôzne javy a objasňujeme ich vzájomné vzťahy, vysvetľujeme príčiny, vyvodzujeme logické závery, podávame zdôvodnené hodnotenie ...

Slohové útvary:

= Vyhranené typy jazykových prejavov.

Prednáška = ústne prednesená výklad odborníka pred poslucháčmi

Reportáž = rozhlasový prenos zo športu

Recenzia = článok, v ktorom sa hodnotí nové dielo

Slohové útvary triedime podľa toho:

- a) na akom slohovom postupe sú založené
- b) v oblasti ktorého funkčného štýlu sa vypracovali
- c) či ide o vyjadrovanie hovorenej alebo písomnej
- d) hovorená reč sa potom líšia podľa toho, či ide o dialóg alebo monológ

Vypočúť

Čítať foneticky